

Το δημοψήφισμα και ο Ταλειϋράνδος

Μιλένα Αποστολάκη

Η όποια διατύπωση του ερωτήματος θα υποκατασταθεί de facto από ένα διλημματικό δίπολο ανάμεσα στη χώρα και στους δανειστές, όπου η Ευρώπη και το κοινό νόμισμα θα μετατραπούν από κεκτημένο σε διακύβευμα

Η χρησιμοποίηση του θεσμού του δημοψηφίσματος είναι επιζήμια όταν συντελείται προκειμένου να επιδιωχθούν πολιτικές σκοπιμότητες

Βαθιά κρίση του αντιπροσωπευτικού πολιτικού συστήματος στην Ελλάδα κατέστησε την τελευταία δεκαετία επίκαιρη και εξαιρετικά ενδιαφέρουσα τη συζήτηση γύρω από τη συμμετοχική δημοκρατία και την αναγκαιότητα εισαγωγής μορφών της στον δημόσιο βίο. Η λαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία με τη συλλογή ενός απαραίτητου αριθμού υπογραφών, η ανάκληση αιρετών αρχόντων που καταχράστηκαν την εμπιστοσύνη των εκλογέων τους και το δημοψήφισμα αποτελούν βασικές μορφές άμεσης δημοκρατίας, όπου η εξουσία δεν ασκείται στο όνομα του κυρίαρχου λαού με τη διαμεσολάβηση των υπευθύνων αντιπροσώπων, αλλά ασκείται από τον ίδιο τον λαό που αναλαμβάνει το απόλυτο βάρος και την ευθύνη της επιλογής του. Ειδικά σε ό,τι αφορά το δημοψήφισμα, η προσφυγή στη λαϊκή βούληση για κρίσιμα εθνικά θέματα όπως το Σύνταγμα ορίζει δεν μπορεί παρά καταρχήν να είναι μια δημοφιλής, στα όρια της αλάνθαστης, συνταγή. Ποιος δημοκράτης θα μπορούσε σήμερα να επιχειρηματολογήσει με ζήλο υπέρ της αποκλειστικής αρμοδιότητας των «επαϊόντων» να αποφασίζουν για κρίσιμα και σύνθετα ζητήματα; Και ο λαός γιατί να είναι άμοιρος ευθυνών, ειδικά στις μέρες μας που οι πολιτικές αποφάσεις που θα ληφθούν θα επηρεάσουν το μέλλον πολλών επόμενων γενεών και τον στρατηγικό προσανατολισμό της χώρας;

Είναι κατά συνέπεια αναμενόμενο στις παρούσες συνθήκες κάποιοι να σκέφτονται να εδράσουν την άσκηση της εξουσίας τους στην απόφαση όλων των πολιτών κατά τα πρότυπα της Εκκλησίας του Δήμου στην αθηναϊκή δημοκρατία της κλασικής εποχής ή της μεταγενέστερης res publica στην αρχαία Ρώμη.

Το ζήτημα είναι αν κάτι τέτοιο εί-

τευτικά τη φυσιογνωμία της χώρας, όπως ο ευρωπαϊκός της προσανατολισμός, θα πρέπει κατά την άποψή μου να εξαιρούνται παρόμοιων πολιτικών πρωτοβουλιών από πολιτικές ηγεσίες που εντάσσονται στη μεγάλη οικογένεια των ευρωπαϊκών δυνάμεων δεξιών, κεντρώων ή αριστερών.

Η ενδεχόμενη διεξαγωγή δημοψηφίσματος θα αποτελέσει πεδίο αυθόρμητης ανευρωπαϊκής οργής από τη μια και έλλογου θεωρητικού φιλοευρωπαϊσμού από την άλλη, με ορατό τον κίνδυνο αμφισβήτησης της ευρωπαϊκής πορείας της χώρας.

Σε κάθε περίπτωση η χρησιμοποίηση του θεσμού του δημοψηφίσματος είναι επιζήμια όταν συντελείται προκειμένου να επιδιωχθούν πολιτικές σκοπιμότητες ή επιχειρείται η ανάκτηση της πολιτικής κυριαρχίας. Είναι εξίσου επιζήμια όταν μετακυλιεται μια ύψιστη εθνική ευθύνη προκειμένου συνήθως να αντιμετωπιστούν αμφιθυμίες, εσωτερικές αντιφάσεις και εύθραυστες ισορροπίες, ή όταν το ενδεχόμενο υιοθέτησης αναδημοφιλών επιλογών φαντάζει εφιαλτικό και δυσβάσταχτο. Πόσο μάλλον όταν όλα αυτά εντάσσονται σε συνθήκες δημοσιονομικής ασφυξίας και πολιτικής αποσταθεροποίησης, σε μια χώρα που παλεύει να αποφύγει την πτώχευση, τη στιγμή που υπουργοί και βουλευτές της βγάζουν νόμιμα αλλά όχι ηθικά και πάντως καθόλου πατριωτικά τα χρήματά τους στο εξωτερικό.

Αλλά και η απλή «απειλή» της διεξαγωγής δημοψηφίσματος, πέρα από το ανέξοδο περιεχόμενό της, αποτελεί μια άτυχη διαπραγματευτική επιλογή που δυστυχώς ξηπνά άσχημες μνήμες. Τον Νοέμβριο του 2011 η Ελλάδα ταπεινώθηκε στις Κάννες όπου Μέρκελ και Σαρκοζί υπαγόρευσαν στον Έλληνα πρωθυπουργό την ημερομηνία διεξαγωγής του δημοψηφίσματος και το ακριβές περιεχόμενό του!

Δεν συνωμότησε κανείς εναντίον της τότε ελληνικής κυβέρνησης ούτε κανείς την ανέτρεψε. Η ίδια αποπειράθηκε να χρησιμοποιήσει τους θεσμούς και δυστυχώς το πλήρωσε ακριβά η χώρα μας.

Πιστεύω βαθιά ότι ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της χώρας, παρά το έλλειμμα δημοκρατίας που η Ευρώπη παρουσιάζει και την καταστροφική κυρίαρχη νεοφιλελεύθερη πολιτική της, αποτελεί για τη χώρα αδιαπραγμάτευτο πλαίσιο άσκησης της εθνικής της κυριαρχίας. Ασφαλώς τα πλαίσια που οι δανειστές θέτουν και πάλι στη χώρα είναι ασφυκτικά και κάποιοι δυναμιτίζουν τον αναγκαίο στόχο ενός βιώσιμου συμβιβασμού. Δεν είναι η πρώτη φορά που η χώρα βρίσκεται ενώπιον αντίξοων συνθηκών, που υφίσταται εκβιασμούς, που αναμετρείται με την Ιστορία και το μέλλον της είναι τόσο μετέωρο. Η αντιμετώπιση όμως των δύσκολων συνθηκών ως αδιεξόδων και η μετατροπή τους σε διχαστικά και μονοσήμαντα διλήμματα εγκυμονούν κινδύνους και οδηγούν σε μονοπάτια οπισθοδρόμησης, τη στιγμή που η χώρα έχει απελπιστικά ανάγκη ένα στρατηγικό σχέδιο εξόδου από την κρίση. Με δυο λόγια, μια παρόμοια πρωτοβουλία θα μας γυρίσει πίσω σε θλιβερές στιγμές της πολύ πρόσφατης ιστορίας μας και θα είναι, για να θυμηθούμε τον Ταλειϋράνδο, κάτι χειρότερο από έγκλημα, θα είναι ΛΑΘΟΣ.

Η κυρία Μιλένα Αποστολάκη είναι πρώην βουλευτής του ΠΑΣΟΚ και πρώην υπουργός.

να εθνικά και πατριωτικά ωφέλιμο, αν υπηρετεί τις ανάγκες της χειμαζόμενης ελληνικής κοινωνίας, αν μακροπρόθεσμα θα συμβάλει στην έξοδο από την κρίση η οποία έχει γονατίσει τη χώρα.

Είναι προφανές ότι η διατύπωση του ερωτήματος σε ενδεχόμενο δημοψήφισμα με φόντο το δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας θα συμπυκνώνει τον τακτικισμό της κυβέρνησης, αποφεύγοντας διατυπώσεις που θα αναφέρονται στην παραμονή μας στη ζώνη του ευρώ. Είναι περισσότερο προφανές όμως ότι η όποια διατύπωση του ερωτήματος, συμπεριλαμβανομένης της εκδοχής να αναφέρεται στην αποδοχή των προφανώς επαχθών όρων των δανειστών, θα υποκατασταθεί de facto από ένα διλημματικό δίπολο ανάμεσα στη χώρα και στους δανειστές, όπου η Ευρώπη και το κοινό νόμισμα θα μετατραπούν από κεκτημένο σε διακύβευμα. Ζητήματα που διαμόρφωσαν μεταπολι-